

LIFE / FIT FOR REACH

Kā uzņēmumiem iepirkt izejvielas pārdomāti, lai labāk pārvaldītu bīstamās vielas?

Dana Lūse
Baltijas Vides Forums
19.03.2019

Projektu "Baltijas pilotpasākumi bīstamo ķīmisko vielu emisiju samazināšanai, izmantojot aizvietošanu un resursu efektivitāti" (LIFE Fit for REACH, Projekta Nr. LIFE14 ENV/LV/000174) līdzfinansē Eiropas Savienības LIFE programma un Latvijas vides aizsardzības fonda administrācija.

LIFE Fit for REACH

Atbalsts uzņēmumiem efektīvākai ķīmisko vielu pārvaldībai un bīstamo vielu aizvietošanai

- ✓ **Palīdzēt** Baltijas valstu **uzņēmumiem īstenot** REACH un citu normatīvo aktu **prasības** attiecībā uz **bīstamo ķīmisko vielu apsaimniekošanu**
- ✓ **Sekmēt bīstamo ķīmisko vielu aizvietošanu**, palīdzot uzņēmumiem atrast piemērotus un ekonomiski pamatotus risinājumus, kā arī piedāvāt finansiālu palīdzību šo risinājumu īstenošanai

LIFE Ask REACH

Sekmēt problemātisko ķīmisko vielu aizvietošanu plaša patēriņa izstrādājumos

- ✓ Eiropas mēroga **aplikācija**, kas palīdzēs iedzīvotājiem uzzināt par īpaši bīstamām vielām plaša patēriņa izstrādājumos
- ✓ Eiropas mēroga **datu bāze** ar informāciju par īpaši bīstamām vielām izstrādājumos.

Arī jūs esat laipni aicināti iesaistīties!

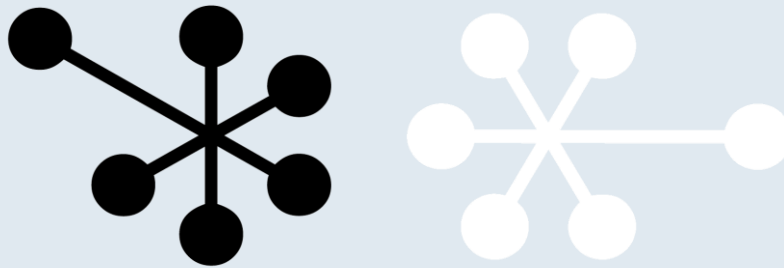

Projektu "Baltijas pilotpasākumi bīstamo ķīmisko vielu emisiju samazināšanai, izmantojot aizvietošanu un resursu efektivitāti" (LIFE Fit for REACH, Projekta Nr. LIFE14 ENV/LV/000174) līdzfinansē Eiropas Savienības LIFE programma un Latvijas vides aizsardzības fonda administrācija.

LIFE / FIT FOR REACH

LIFE / FIT FOR REACH

**Kā uzņēmumiem iepirkt izejvielas pārdomāti,
lai labāk pārvaldītu bīstamās vielas?**

Kāpēc iekšējais iepirkumu process?

- uzņēmums **iepērk** izejvielas un citus līdzekļus
- uzņēmums **vēlas būt** pēc iespējas **efektīvāks**, iepērkot izejmateriālus un pakalpojumus atbilstošā kvalitātē par izdevīgu cenu

Iekšējo iepirkumu noteikumi

IEGUVUMI:

- **Nodrošināt atbilstību** normatīvo aktu prasībām:
 - ✓ bīstamām ķīmiskajām vielām
 - ✓ darba ņēmēju veselību
 - ✓ vides aizsardzības prasībām
- Izvērtējot izejvielu bīstamību pirms pirkuma veikšanas, var **izvairīties no bīstamu ķīmisko vielu riskiem** un ar to saistītiem izdevumiem

**Ķīmisko vielu likuma 9. pants nosaka - atteikties no vielām un maisījumiem, kas klasificēti kā bīstami, ja ir pieejamas mazāk bīstamas alternatīvas.*

Iekšējo iepirkumu noteikumi

IEGUVUMI (*turp.*)

- **ietaupīt**, izvairoties no nevajadzīgiem, nepiemērotiem un pārlietu dārgiem iepirkumiem
- **uzlabot** produktu un pakalpojumu **kvalitāti**, izmantojot augstākas kvalitātes izejvielas, pakalpojumus un izvairoties no nevajadzīgu bīstamu vielu klātbūtnes
- izvairīties no dīkstāves izejvielu novēlotas piegādes dēļ
- **atrast** labākus, uzticamākus **piegādātājus**, kas piedāvā:
 - ✓ papildu pakalpojumus
 - ✓ atrod drošākas alternatīvas, iesaka piemērotāku lietojumu
 - ✓ sadarbojas jaunu produktu un pakalpojumu attīstīšanā

Piemēri

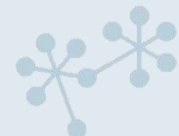
- Mēbeļu ražotāja **IKEA** iepirkumu stratēģija- *piegāžu ķēdes optimizācijai*

<https://www.slideshare.net/YongKC1/ikea-purchasing-strategy>

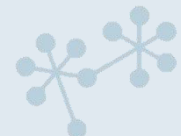
- Šujmašīnu ražotājs **JANOME** – «zaļā» iepirkuma vadlīnijas darbiniekiem & piegādātājiem atbilstoši uzņēmuma vides aizsardzības politikai

http://www.janome.co.jp/company/pdf/greensupply_e.pdf

- Uzņēmumi, kuri ir ieviesuši vides pārvaldības sistēmu ISO 14001:2015

Iepirkuma kritēriji uzņēmumā

Iepirkumu kritēriji

- ✓ **Samazināt** nevajadzīgas **bīstamības**
- ✓ **Izvairīties no vielām**, kas iekļautas licencējamo vielu un to kandidātu (REACH) sarakstā
- ✓ **Atbilstība ekomarķēšanas prasībām** (ES “Ekopuķītes”, “Ziemeļu gulbja” u.c.)
- ✓ Nodrošināt visu nepieciešamo informāciju par bīstamām vielām, kas nepieciešama:
 - saskaņā ar normatīvajiem aktu prasībām
 - darba vides riska novērtējumam,
 - patērētāju informācijai
 - atkritumu pārvaldībai
 - īpašām klientu prasībām

Iepirkumā izmantojamie kritēriji:

Izslēgšanas kritēriji piegādātājiem

Ar ko jūs nesadarbosieties? Kritēriji balstās uz riska faktoriem, ko esat identificējuši kā ļoti svarīgus jūsu uzņēmumam/nozarē.

Atlases kritēriji piegādātājiem

Piemērotākā piegādātāja atrašana (nosakot kvalifikāciju, pieredzi, apgrozījumu, atbilstību vides aizsardzības un drošības sistēmas prasībām, kā arī citus jūsu nozarei būtiskus kritērijus.

Tehniskā specifikācija

Raksturo iepirkto produktu vai pakalpojumu. Tiek noteikts minimālais kritērijs (-i).

Vērtēšanas kritēriji

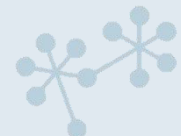
Vēlmju saraksts. Kvalitātes atbilstību cenai, funkcionālo piemērotību un citas vērtību **salīdzināšana**.

Līguma izpildes noteikumi

Līgumā jāiekļauj pamatnoteikumi, kritēriji par preces atbilstību svarīgiem atlases punktiem, kā arī jāapraksta nepieciešamā rīcība t.sk. sodi neizpildes gadījumā.

Iepirkuma kritēriji uzņēmumā

**Iepirkumu organizācija
/procedūra**

**Izslēgšanas kritēriji
piegādātājiem**

**Atlases kritēriji
piegādātājiem**

Tehniskā specifikācija

Vērtēšanas kritēriji

**Līguma izpildes
noteikumi**

**Kas, kad un kāpēc izvēlas ķīmiskās
vielas maisījumus, un
izstrādājumus?**

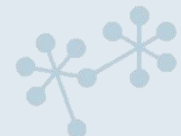
**Vai jūs izslēdzat noteiktus piegādātājus
kā sadarbības partnerus?**

**Vai jums ir sistēma, kā izvēlaties
piegādātājus?**

**Tehniskās prasības ķīmiskajām vielām,
maisījumiem un izstrādājumiem**

Izvēle, ja prasības savstarpēji konkurē

**Specifiskas prasības, kas ietvertas
piegādes līgumā**

Piemērs iepirkuma kritērijiem

Mērķis	Kritērijs		Pārbaude
Atbilstība RoHS regulas prasībām	Izslēgšanas kritērijs		
	Atlases kritērijs	Gatavība iesniegt materiāla atbilstības deklarāciju pirms pirkuma	Materiāla deklarācija par RoHS vielu klātbūtni
	Tehniskā specifikācija	Materiāla atbilstības deklarācijas iesniegšana pirms iepirkuma līguma Materiālam ir jāatbilst RoHS normatīvo aktu prasībām, atbilstoši lietošanai	Materiāla deklarācija par RoHS vielu klātbūtni
	Vērtēšanas kritērijs	Ķīmikālijas un preces bez RoHS vielām: 30% Cena: 70%	Materiāla deklarācija par RoHS vielu (ne)esamību
	Līguma izpildes noteikumi	Piegādātājs ir atbildīgs par klientam un viņa tālākiem klientiem radītiem zaudējumiem, kas radušies neprecīzi norādītas informācijas dēļ, vai piegādātā materiāla neatbilstības kvalitātes prasībām	Līgums

http://fitreach.eu/lv

EN LV LT EE

LIFE / FIT FOR REACH SĀKUMS PAR LIFE/FIT FOR REACH ĶIMIKĀLIJU PĀRVALDĪBAS TĒMAS LIKUMI KONTAKTI

iepirkums
legāde
Marķēšana/Identifikācija
Inventarizācija
Aizvietošana
Resursu efektivitāte
Uzglabāšana
Izplatīšana
Likvidēšana/Bīstamie atkritumi
Komunikācija/Atskaitīšanās

iepirkums legāde Marķēšana/Identifikācija Inventarizācija Aizvietošana Resursu efektivitāte
Izplatīšana Likvidēšana/Bīstamie atkritumi Komunikācija/Atskaitīšanās

iepirkums

Terminu "iepirkums" parasti lietojam, runājot par valsts iestādēm, kurām ir jāievēro publiskā iepirkuma noteikumi. Taču atsevišķas iepirkuma prasības tiek attiecinātas arī uz privātzņēmumiem, ja tie saņem mērķfinansējumu. Savi iepirkumu noteikumi var būt izdevīgi arī uzņēmumiem. Dažkārt iepirkumu procedūras izstrādā pieprasā iekšējā vadības sistēma vai arī klienti.

Uzņēmumi savu iepirkumu procedūru var veidot divos virzienos:

- tehniskās prasības un to noteikšana iepirkto izejmateriālu kvalitātes kontrolei un nodrošināšanai;

fitreach.eu/lv/content/iepirkums

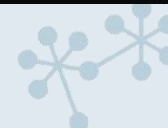
RĪKI UZŅĒMUMIEM
GLOSĀRIJS
KONSULTĀCIJAS
NODERĪGAS SAITES
AIZVIETOŠANAS PIEMĒRI

20:44
18.03.2019

Projektu "Baltijas pilotpasākumi bīstamo ķīmisko vielu emisiju samazināšanai, izmantojot aizvietošanu un resursu efektivitāti" (LIFE Fit for REACH, Projekta Nr. LIFE14 ENV/LV/000174) līdzfinansē Eiropas Savienības LIFE programma un Latvijas vides aizsardzības fonda administrācija.

LIFE / FIT FOR REACH

Excel rīks (<https://goo.gl/eLexE8>)

Pielikums_ļepirkumu-vadlinijas_LV_final - Excel

FAILS SĀKUMS IEVIETOŠANA LAPPUSES IZKĀRTOJUMS FORMULAS DATI PĀRSKATĪŠANA SKATS

Calibri 12 A A Aplauzt tekstu Vispārīga

līmēt T S P B I A Sapludināt un centrēt % 000 0,00 0,00

Starpliktuve Fonts Līdzinājums Skaitlis Stili Šūnu stili

Nosacījumatējums Formatēt kā tabulu Šūnas

levietot Dzēst Formatēt Kārtot un Meklēt un filtrēt atlasīt Rediģēšana

J22

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R

1 [Atpakal uz ievadu](#)

2 **Lēmumu matrica**

3 Šo vienkāršo vairāku kritēriju matricu bieži lieto lēmumu pieņemšanā gan uzņēmumos, gan valsts un pašvaldību iepirkumu procedūrās.

4

Kritērijs	Kritērija svars	1. Alternatīva		2. Alternatīvs		3. Alternatīva		4. Alternatīva		5. Alternatīva		6. Alternatīva	
		Vērtība	Rezultāts	Vērtība	Rezultāts	Vērtība	Rezultāts	Vērtība	Rezultāts	Vērtība	Rezultāts	Vērtība	Rezultāts
1. Kritērijs	1		0		0		0		0		0		0
2. Kritērijs	1		0		0		0		0		0		0
3. Kritērijs	1		0		0		0		0		0		0
4. Kritērijs	1		0		0		0		0		0		0
5. Kritērijs	1		0		0		0		0		0		0
6. Kritērijs	1		0		0		0		0		0		0
7. Kritērijs	1		0		0		0		0		0		0
8. Kritērijs	1		0		0		0		0		0		0
9. Kritērijs	1		0		0		0		0		0		0
Kopā / Vieta			0		0		0		0		0		0

17

18 Kvantitatīvu vērtību gadījumā, VCx kritērija vērtība var aprēķināt, salīdzinot augstāko (Cmax) vai zemāko (Cmin) alternatīvu vērtību

19 $VCx = C_{min}/C_x$ - gadījumā, kad labākā ir mazākā vērtība

20 $VCx = C_x/C_{max}$ - gadījumā, kad labākā ir lielākā vērtība

21

22 Citos gadījumos vērtības noteikšanai ir jāizmanto aprakstotā skala, kur sliktākais gadījums ir 0, vidējais: 0,5, un labākais: 1, vai vēl detalizētāk. Kritērijiem var būt tikai divas vērtības: 1 (ir spēkā) un 0 (nav spēkā).

23

... Iepirkumu politika Ķīmikāliju DDL kvalitāte Produktu deklarācijas **Pielikums Lēmumu matrica**

GATAVS 90%

20:56 18.03.2019

Projektu "Baltijas pilotpasākumi bīstamo ķīmisko vielu emisiju samazināšanai, izmantojot aizvietošanu un resursu efektivitāti" (LIFE Fit for REACH, Projekta Nr. LIFE14 ENV/LV/000174) līdzfinansē Eiropas Savienības LIFE programma un Latvijas vides aizsardzības fonda administrācija.

LIFE / FIT FOR REACH

Veidlapa - Word

FAILS SĀKUMS IEVIETOŠANA NOFORMĒJUMS LAPPUSES IZKĀRTOJUMS ATSAUCES SŪTĪJUMI PĀRSKATĪŠANA SKATS Pierakstītes

Izgrieziet Kopēt Ielīmēt Formāta kopētājs

Starpliktuve Fonts Rindkopa Stili Rediģēšana

Arial 12 A⁺ A⁻ Aa Parasts references Bez atsta... Virsraksts 1 Virsraksts 2 Nosaukums Apakšvirsr...

LIFE / FIT FOR REACH

Kā-uzņēmumiem-iepirkt-izejvielas-pārdomāti, lai-labāk-pārvaldītu-bīstamās-ķīmiskās- vielas-maisījumos-un-izstrādājumos

Daudziem uzņēmumiem ir iekšējās iepirkumu vadlīnijas, kas prasa, ka iepirkumiem jābūt labvēlīgiem videi un cilvēku veselībai, diemžēl ķīmiskās drošības jautājumi, it īpaši bīstamo vielu saturs maisījumos un izstrādājumos ļaunā veidā parādās. Tāpēc šajā infolapā galvenā uzmanība ir pievērsta tam, kā ar uzņēmumu iepirkuma politiku var uzlabot ķīmisko vielu pārvaldību.

Nosakot uzņēmuma iekšējo kārtību iepirkumu veikšanai iekšējos iepirkumu noteikumus, jūs varat:

- 1) → Nodrošināt atbilstību tiesību aktu prasībām, jo īpaši attiecībā uz bīstamām ķīmiskajām vielām, darba nēmēju veselību, vides aizsardzības prasībām, cita starpā, regulāri atjauninot informāciju.
- 2) → Uzlabot savu produktu un pakalpojumu kvalitāti, nodrošinot labākas kvalitātes izejvielas un izvairoties no nevajadzīgu bīstamu vielu klātbūtnes.
- 3) → Ietaupīt, izvairoties no nevajadzīgiem, nepiemērotiem un pārlietu dārgiem iepirkumiem...
- 4) → Izvērtējot izejvielu bīstamību pirms pirkuma veikšanas, variet izvairīties no bīstamu ķīmisko vielu riskiem un ar to saistītiem izdevumiem; Ķīmisko vielu likuma 9. punkts iesaka attiekties no vielām un maisījumiem, kas klasificēti kā bīstami, ja ir pieejamas mazāk bīstamas alternatīvas.
- 5) → Izvairīties no dīkstāves izejvielu novēlātas piegādes dēļ.
- 6) → Atrast labākus, uzticamākus piegādātājus, kas piedāvā papildu pakalpojumus, atrod drošākas alternatīvas, iesaka piemērotāku lietojumu, sadarbojas jaunu produktu un pakalpojumu attīstīšanā.

Ar šo jautājumu palīdzību jūs varat novērtēt savu pašreizējo darbību. Izmantojiet šo kontrollapu, lai apsvērtu, kā varat uzlabot savu uzņēmumu iekšējo iepirkumu politiku.

Tēma	Kontroljautājums	Kāpēc-tas-ir-svarīgo
Kas, kad un kāpēc izvēlas ķīmiskās vielas maisījumos, un izstrādājumos?	Vai uzņēmumā ir vienota procedūra par to, kas un kā izlemj par iepirkumiem?	Bez skaidras procedūras iepirkumi var būt haotiski un neizdevīgi.
	Vai Jūs lūdzat piegādāt drošības datus lapas (DDL) un produktu deklarācijas par atsevišķu vielu (ne)iesamību pirms līguma noslēgšanas?	Lai izvērtēt bīstamo vielu iespējamās risks un ar tiem saistītas izmaksas (piemēram, nepieciešamos aizsardzības līdzekļus) pirms pirkuma. Palīdz īstenot Ķīmisko vielu likuma 9.pantu.
	Vai pirms produkta iegādāšanās novērtējat riskus veselībai, drošībai un apkārtējai videi, ko radīs konkrētā kaitīgā viela?	Izvērtējot pirms pirkuma, variet izvairīties no nevajadzīgiem riskiem un juridiskiem sarežģījumiem. Varat izmantot BEF ieteikumus aizvietošanai: (http://www.fitreach.eu)
	Vai Jūs veicat kvalitātes pārbaudi piegādēm? (precei/ķīmiskai vielai/maisījumam)?	Piegādes atbilstības kontrole ar līgumu (kvalitāte)
Vai Jūs pārbaudāt piegādātās bīstamības informācijas kvalitāti (marķējums,DDL)?	Piegādes atbilstības kontrole: vai piegāde atbilst līguma un normatīvo aktu prasībām.	

LIFE / FIT FOR REACH

Tēma	Kontroljautājums	Kāpēc-tas-ir-svarīgo
Vai Jūs ir sistēma, kā izvēlaties piegādātājus?	Vai Jūs ir noteiktas kvalitātes prasības piegādātājiem?	Daudzi uzņēmumi tādā veidā nosaka savas prioritātes, ar ko sadarboties, bet ne kā obligātas prasības. Likums paredz, ka darba vietā pieejamo ķīmisko vielu un maisījumu marķējums, kā arī DDL ir latviešu valodā.
	Vai Jūsu piegādātājs var iesniegt DDL un marķējumu latviešu valodā?	
	Vai Jūsu piegādātājs palīdz Jums, meklēt labākus produktus, kas atbilst Jūsu vajadzībām?	
	Vai Jūsu piegādātājs nodrošina drošības apmācības, sniedz padomus?	
	Vai Jūs piegādātājs pieņem izlietoto iepakojumu?	Piegādātājs var nodrošināt vislabāko izlietotā iepakojuma pārstrādi.
	Citi iemesli izvēlei	
Tehniskās prasības ķīmiskajām vielām, maisījumiem un izstrādājumiem	Vai Jūs izmantojat šīs tehniskās prasības	
	DDL tiek piegādātas pirms līguma slēgšanas izvērtēšanai	Informācija nepieciešama drošības novērtējumam pirms pirkuma
	Jāizsniedz stabilstāvas kvalitātes DDL vai informācija saņēma ar REACH 31. vai informācija saņēma ar REACH 31. un 32. pantu	Informācija nepieciešama, lai izpildītu normatīvo aktu prasības attiecībā uz ķīmiskāji pārvaldību
Vai Jūs prasiet informāciju par REACH licencējamu un kandidāvielu sarakstā vielu klātbūtni maisījumos vai izstrādājumos	Balstoties uz REACH 33. pantu, šādu jautājumu Jums var uzdot Jūsu klients, un Jūs ir jāspēj atbildēt 45 dienu laikā	
Izvēle, ja prasības savstarpēji konkurē	Vai Jūsu uzņēmumā ir izstrādāta metode, kā salīdzināt alternatīvu produktu gadījumā, ja tie konkurē savā starpā vai ir pretunīgi, piemēram, kvalitāte, bīstamība, cena	Palīdz pieņemt labāko un caurspīdīgo lēmumu (piemēram, SubSelect rīks, Lēmumu matrica, dzīves cikla izmaksu aprēķins).
	Specifiskas prasības, kas ietvertas piegādes līgumā	Vai līgumā ar piegādātājiem Jūs iekļaujāt šādas prasības
Tehniskās prasības, kuras izvērzt precīzi pakalpojumam		Bez prasību noformulēšanas līgumā ir grūti īstenot
Neatbilstošas preces piegādāšanas gadījumā piegādātājs iesniedz atbilstošu precīzu X stundu laikā vai atdod nodarītos zaudējumus/maksā soda naudu		Neatbilstošas piegādes gadījumā kompensācija Jums radušās izmaksas, kā arī mazina piegādāju vēlmi pārkāpt vienošanos.
Bīstamības informācijas izmaiņu gadījumā piegādātājs automātiski izsūtīs klientam atjauninātus datus	Informācija/juridiskās prasības nepārtraukti mainās, tāpēc ir svarīgi saņemt atjauninātus datus	

Projektu "Baltijas pilotpasākumi bīstamo ķīmisko vielu emisiju samazināšanai, izmantojot aizvietošanu un resursu efektivitāti" (LIFE Fit for REACH, Projekta Nr. LIFE14 ENV/LV/000174) līdzfinansē Eiropas Savienības LIFE programma un Latvijas vides aizsardzības fonda administrācija.

LIFE / FIT FOR REACH

Paldies!

Dana Lūse

Baltijas Vides Forums

Antonijas 3-8, Rīga

Tālr. 67357546

E-pasts: dana.luse@bef.lv

Projektu "Baltijas pilotpasākumi bīstamo ķīmisko vielu emisiju samazināšanai, izmantojot aizvietošanu un resursu efektivitāti" (LIFE Fit for REACH, Projekta Nr. LIFE14 ENV/LV/000174) līdzfinansē Eiropas Savienības LIFE programma un Latvijas vides aizsardzības fonda administrācija.

LIFE / FIT FOR REACH

